

TEMATICKÝ PLÁN CHEMIE 8.ročník

(týden 30.3. – 3.4.)

Ahoj všem.

Předem moc děkuji a chválím za zasláné úkoly z minulého týdne. Udělali jste mi velkou radost, protože většina z vás úkol poslala. Posílám na doplnění kovů ještě poznámky na slitiny a zmínku o polokovech.

Tento týden nás čeká trošku oříšek, a to názvosloví anorganických sloučenin. Bude velmi těžké tuto látku vysvětlit takto na dálku. Věřím, že to zvládneme. Cokoliv nebude jasné, tak se ozvěte. Možná, že si tohle pamatují ještě i rodiče ze školy. Na internetu je spousta videí s vysvětlováním názvosloví. Pokud by vám moje poznámky, popř. učebnice nevyhovovali, tak se mrkněte tam. Protože každému vyhovuje něco jiného, tak vám sem nebudu dávat určitý (jeden) odkaz.

Děkuji

Němejcová

Tematický okruh 30.3.-3.4.

Slitiny, polokovy

Názvosloví anorganických sloučenin

SLITINY

- dnes lidé často využívají slitiny
- slitina = směs vzniklá tavením kovů s dalšími kovy nebo jinými prvky či sloučeninami
  - obvykle ve formě pevného roztoku
- slitiny mají lepší vlastnosti než jednotlivé prvky v nich obsažené
  - **Bronz** (Cu+Sn)
  - **Pájka** (Pb+Sn)
  - **Mosaz** (Cu+Zn)
  - **Ocel** (Fe + jiné kovy)
  - **Dural** (Al, Mg + jiné kovy)

POLOKOVY

- přechodová oblast mezi kovy a nekovy (viz PSP) → některé vlastnosti kovů a některé nekovů
- jsou křehké a nejsou kujné
- používají se jako polovodiče

KŘEMÍK (Si)

- nejvýznam. Polokov
- výskyt – ve sloučeninách – křemen SiO_2 (různé odrůdy čirý – křišťál, fialový – ametyst,
  - žlutý – citrín, kouřové zbarvení – záhněda
  - křemičitany – součástí hornin
    - v lidském těle – zubní sklovina, kosti
- výroba – čistý v el. peci z křemene
- využití – čistý – počítač, čipy, součástky do mobilů
  - solární články (solární energie)

NÁZVOSLOVÍ ANORGANICKÝCH SLOUČENIN

- chemická sloučenina – složena ze 2 či více prvků
- chemické názvosloví anorganických sloučenin - Emil Votoček
- většina anorganických sloučenin má název dvouslovný složený z **podstatného jména** a **přídavného jména**

Př. **OXID RTUŤNATÝ**

1) podstatné jméno – př. oxid

- označuje aniont (záporně nabitou částici)
- ve vzorečku na 2. místě
- v názvu na 1. místě

2) přídavné jméno – př. rtuťnatý

- označuje kationt (kladně nabitou částici)
- ve vzorečku na 1. místě
- v názvu na 2. místě
- skládá se názvu prvku + koncovky příslušného oxidačního čísla

Kladné oxidační číslo prvku	Zakončení příd. jména	Příklad
I	-ný	sodný
II	-natý	vápenatý
III	-itý	hlinitý
IV	-ičitý	uhlíčitý
V	-ečný	fosforečný
	-ičný	dusičný
VI	-ový	sírový
VII	-istý	manganistý
VIII	-ičelý	osmičelý

TOHLE SE MUSÍTE NAUČIT!!!

OXIDAČNÍ ČÍSLO

= vyjadřuje pomyslný náboj, který by atom ve sloučenině získal po rozštěpení molekuly

- značí se římskou číslicí
- může být kladné (znaménko + se nepíše, nulové a záporné (znaménko – se píše před římskou číslicí)
- římská číslice se píše u značky prvku vpravo nahoře
- součet hodnot oxidačních čísel atomů prvků ve vzorci se musí rovnat nule
- sloučené i nesloučené atomy téhož prvku mají oxidační číslo rovno nule (Br_2 , F_2 , I_2 atd)

OXIDY

= dvouprvkové sloučeniny kyslíku a jiného prvku

- **oxidační číslo -II**

- **značí se $\text{O}^{-\text{II}}$**

POSTUP :

1. Z NÁZVU VZOREČEK

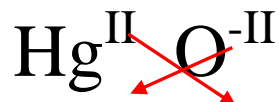
- mám název **oxid rtuťnatý** (podstatné jméno ve vzorečku stojí na 2. místě, přídavné jméno na 1. místě)
- napíšu značku oxidu a rtuti (ve správném pořadí)

- vím, že oxidy mají oxidační číslo -II a rtuťnatý (podle tabulky) II

- potom se provádí tzv. **KŘÍŽOVÉ PRAVIDLO**

- hodnoty oxidačních čísel se zapíší bez ohledu na znaménko do kříže jako indexy arabskou číslicí (index 1 se ve vzorci nepíše)

- pokud jsou indexy sudá čísla, ještě se to krátí

- výsledný vzoreček je

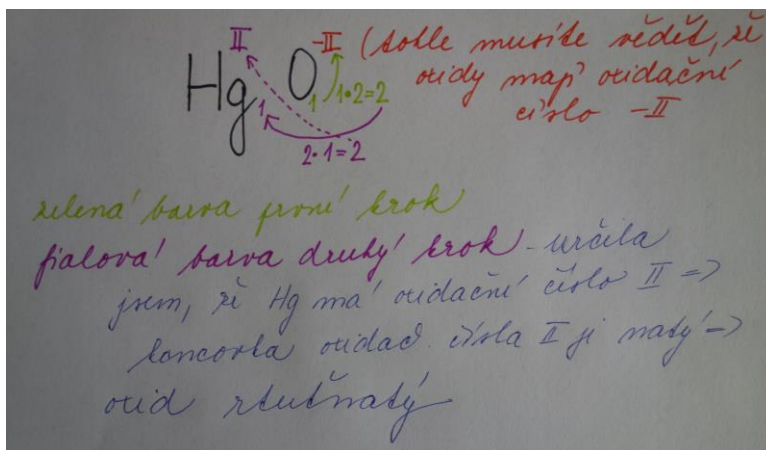

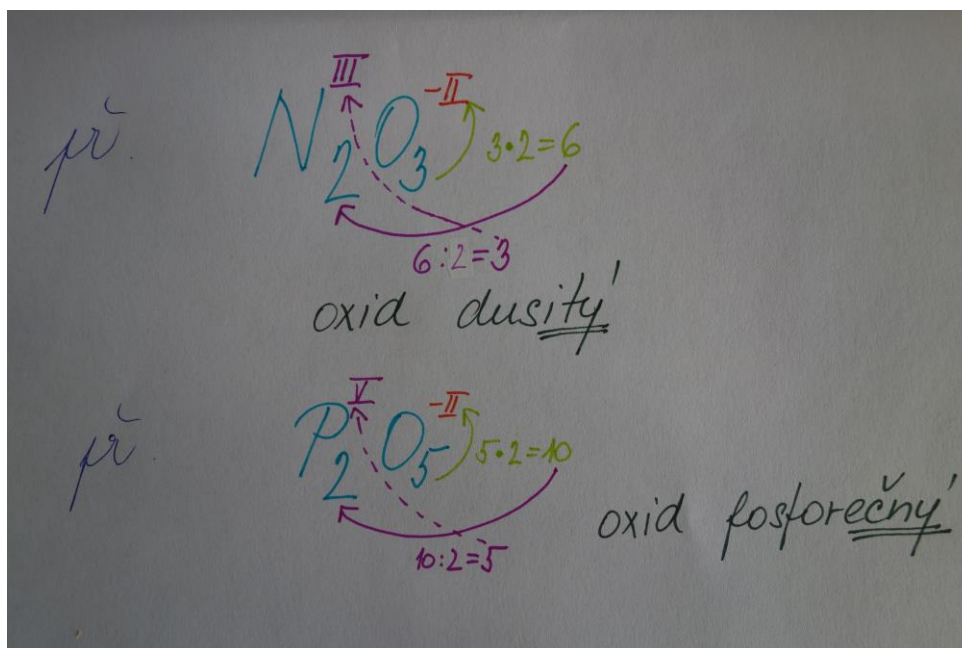
1. ZE VZOREČKU NÁZEV

- mám vzoreček **HgO** (podstatné jméno stojí v názvu na 1. místě a přídatné jméno na 2. místě)
- musím si určit ve vzorečku oxidační čísla jednotlivých prvků

musím zjistit oxidační číslo Hg abych mohla dát k názvu prvku koncovku daného oxidačního čísla

POZOR:

Přídavné jméno názvu sloučeniny se vždy netvoří tak (někdy ano), že napíšu celý název prvku a připojím koncovku oxidačního čísla (-ný, -natý atd.)

Např. oxid dusnatý (ne dusíkatý), oxid křemičitý (ne křemíkičitý), oxid železnatý (ne železonatý) atd. (musí se to dát přečíst) – nebojte se, za chvíli si na to zvyknete a budete názvy tvořit správně - zvládnete to!!

Na začátku to nebudu počítat za chybu!!